

УДК 355.23:37.017.4(477)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/96-1-43>

Олег БОЙКО,
orcid.org/0000-0003-3128-300X
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри поведінкових наук та військового лідерства
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) olegboyko69@gmail.com

Олександр GERUS,
orcid.org/0000-0001-5799-1034
професор кафедри поведінкових наук та військового лідерства
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) gerus.sasha@ukr.net

Валерій ЛЯШЕНКО,
orcid.org/0000-0002-6698-014X
кандидат наук з державного управління,
викладач кафедри поведінкових наук та військового лідерства
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) liashenkovalerij@gmail.com

ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО СВІТОГЛЯДУ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У статті представлено дослідження методологічних та організаційних проблем формування національного світогляду, ідентичності та професійного етосу майбутніх офіцерів тактичної ланки у ВВНЗ України у порівнянні з Військовою академією США Вест-Пойнт.

Виявлено системну суперечність між академічним змістом типової освітньо-професійної програми ВВНЗ України, де “світоглядне ядро” майбутнього офіцера становить лише близько 4,6–10% обсягу часу виділеного на його підготовку, та реальними викликами російсько-української війни. Ключовими загрозами визначено формалізм вітчизняної військово-освітньої системи, ризики “аналогового” мислення при оцінюванні та ілюзію “вільного оволодіння” цінностями, які без практичної інтеграції у військово-професійній діяльності залишаються лише теоретичним багажем. Зафіксовано вразливість курсантів до методів рефлексивного контролю з боку ворожої пропаганди, відсутність Кодексу честі курсанта та брак методології “навмисного тертя”, що робить національну ідентичність “крихкою” в бойових умовах високої інтенсивності.

Автори статті мають на меті обґрунтувати ідеї докорінної трансформації освітнього процесу, заснованого на моделі “індустріальної доби” (підготовки командира-управління або офіцера-виконавця) до освітньої екосистеми майбутнього, орієнтованої на формування ціннісного військового лідера з міцним національно-державницьким світоглядом.

Запропоновано трирівневу систему коригувальних дій (кроків), що включає впровадження системи військової освіти на основі досягнення результатів, реформу оцінювання через створення універсальних цифрових профілів компетентностей, цінностей, чеснот, атрибутів та синхронізацію освітніх результатів з управлінням талантами.

Обґрунтовано необхідність створення у ВВНЗ “Інноваційних хабів передового досвіду”, залучення “майстер-інструкторів” із бойовим досвідом та реалізацію концепції “Цілісної особистості” через наскрізне виховання майбутнього офіцера у всіх навчальних дисциплінах. Реалізація цих кроків має забезпечити інтелектуальну та моральну перевагу українського офіцера над будь-яким ворогом держави.

Ключові слова: національний світогляд та ідентичність, освітньо-професійна програма, компетентності, система професійної військової освіти.

Oleg BOYKO,
orcid.org/0000-0003-3128-300X,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Behavioral Sciences and Military Leadership
Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy
(Lviv, Ukraine) olegboyko69@gmail.com

Oleksandr HERUS,
orcid.org/0000-0001-5799-1034,
Professor at the Department of Behavioral Sciences and Military Leadership
Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy
(Lviv, Ukraine) gerus.sasha@ukr.net

Valerii LIASHENKO,
orcid.org/0000-0002-6698-014X,
PhD in Public Administration,
Lecturer at the Department of Behavioral Sciences and Military Leadership
Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy
(Lviv, Ukraine) liashenkovalerij@gmail.com

THE PROBLEMATICS OF FORMING THE NATIONAL WORLDVIEW AND IDENTITY OF FUTURE OFFICERS WITHIN THE PROFESSIONAL MILITARY EDUCATION SYSTEM

The article presents a study of methodological and organizational challenges in the formation of national worldview, identity, and professional ethos among future tactical-level officers in higher military educational institutions (HMEIs) of Ukraine in comparison with the United States Military Academy West Point.

A systemic contradiction was identified between the academic content of the typical Ukrainian HMEI educational and professional program—where the «worldview core» of a future officer accounts for only 4.6–10% of the total training time—and the real-world challenges of the Russian-Ukrainian war. Formalism within the domestic military education system, the risks of «analog» thinking in assessment, and the illusion of «fluency» in values (which remain merely theoretical without practical integration into military-professional activities) are identified as key threats. The study records the vulnerability of cadets to reflexive control methods employed by enemy propaganda, the absence of a Cadet Honor Code, and a lack of «purposeful friction» methodology, which renders national identity «fragile» under high-intensity combat conditions.

The authors aim to justify the necessity for a radical transformation of the educational process, moving from the «industrial era» model (focused on training commander-managers or officer-executors) toward an educational ecosystem of the future oriented on the formation of value-based military leaders with a robust national-state worldview.

A three-level system of corrective actions is proposed, including the implementation of outcome-based military education (OBME), assessment reform through the creation of universal digital profiles of competencies, values, virtues, and attributes, and the synchronization of educational outcomes with talent management.

The necessity of establishing «Innovation Hubs of Excellence» within HMEIs, the involvement of combat-experienced «master-instructors», and the implementation of the «Whole Person Development» concept through integrated education across all academic disciplines are substantiated. The realization of these steps is intended to ensure the intellectual and moral superiority of the Ukrainian officer over any enemy of the state.

Key words: national worldview and identity, educational and professional program, competencies, professional military education system.

Постановка проблеми. Проблема формування і розвитку сучасного українського офіцера у системі військової професійної освіти полягає, як зазначили В. Кириленко, В. Кузьменко, С. Салкуцан, С. Сиротян, А. Столберг та ін., у системній невідповідності між наявною “індустріальною епохою” підготовки офіцера-виконавця та об’єктивними загрозами і викликами російсько-української війни, а також нагальною потребою у його трансформації на основі моделей емпірич-

ного навчання впродовж усієї служби, а не лише у військово-освітній системі (Кириленко та ін., 2022; Салкуцан, Столберг, 2022).

Формування і розвиток національного світогляду та ідентичності майбутніх офіцерів у системі професійної військової освіти України має комплексний, багаторівневий характер однак в освітньо-професійних програмах (ОПП) підготовки військових фахівців існує дисбаланс щодо виділення навчального часу (кредитів ЄКТС) на

ці процеси у порівнянні з формуванням у них військово-професійних та військово-спеціальних компетентностей.

Отже, ключовою проблемою є криза “індустріальної” парадигми вітчизняної військової освіти, яка поки що не здатна забезпечити формування майбутнього офіцера як військового лідера з міцним національним світоглядом, цінностями та ідентичністю для ведення сучасної війни. Вона проявляється у відсутності системи безперервного навчання та критичній мінімізації виділеного часу в ОПП для формування компетентностей щодо національної ідентичності і спрямована на пріоритетності набуття суто “механістичних” (“процедурних”, “шаблонних”) військових здатностей виконавця наказів.

Аналіз досліджень. Аналіз джерельної бази дозволяє нам виокремити кілька ключових напрямів. Дослідники онтологічних та психологічних засад формування ідентичності (Т. Макух, Д. Макух, 2022) визначають формування професійної ідентичності як тривалий процес збагачення соціальної суб’єктивності та самореалізації особистості у військово-професійній сфері. Вони підкреслюють роль “Self-concept” (Я-концепції) як когнітивної системи регуляції поведінки, що дозволяє майбутньому офіцеру знайти сенс власного існування в жорсткій структурі збройних сил. Своєю чергою G. Kuemmel вказує на необхідність гармонізації індивідуальної ідентичності (“me-identity”) із груповою (“we-identity”), що є критичним для забезпечення згуртованості підрозділу (Kuemmel, 2018).

Вивчення авторами аспектів методології “навмисного тертя” (purposeful friction) за досвідом Військової академії США Вест-Пойнт (USMA), розкриті у працях S. Keith, R. Hagenbeck та інших свідчать про ефективність системи розвитку лідерів (Cadet Leader Development System –CLDS). Суть підходу полягає у створенні у військово-освітньому процесі організаційних та педагогічних умов для проєктування і моделювання структурованих труднощів, які змушують кадета (курсанта) до саморефлексії подолання викликів та зміни ідентичності від егоцентризму до служіння нації (Keith, Hagenbeck, 2009).

У дослідженнях (В. Кириленко, В. Гурковський, Л. Семененко та О. Вербовенко та ін.) про модернізацію та перехід до освіти на основі результатів (Outcomes-Based Military Education – OBME) акцентують на важливості формування “ментальної архітектури” офіцера, що включає критичне мислення та рефлексивну культуру (Кириленко та ін., 2022).

Досліджуючи вплив війни та євроатлантичної інтеграція на розвиток військової професійної освіти (Салкуцан, Столберг, 2022), доводять, що успіх України на полі бою є результатом реформи військової освіти, яка відходить від пострадянських моделей до західної культури управління, заснованої на критичному мисленні та інтелектуальній перевазі командирів.

С. Heward та колеги у своїх оглядах щодо соціальних та культурних вимірів ідентичності розглядають багатогранність військових ідентичностей (лояльна, воїнська, фахова тощо), зазначаючи, що їх порушення призводить до погіршення ментального здоров’я (С. Heward et al., 2024). D. Coggio досліджує вплив етнічних та національних ідентичностей, підкреслюючи ефективність військової соціалізації у створенні нової згуртованої «внутрішньої групи» (in-group) (Coggio, 2022).

Мета статті – проаналізувати зміст ОПП щодо загроз і можливостей формування національного світогляду та ідентичності майбутнього офіцера – командира підрозділу у вітчизняному ВВНЗ, порівняти його з Вест-Пойнтом і запропонувати корегувальні дії (кроки) на політичному, виконавчому та освітньому рівнях ухвалення рішень щодо модернізації професійної військової освіти.

Виклад основного матеріалу. Для глибшого розуміння проблематики спочатку розкриємо основні поняття:

На нашу думку, національний світогляд майбутнього офіцера – це цілісна, динамічна система інтерналізованих знань, переконань, цінностей та смислів, що визначають його ідентичність як громадянина-патріота та військово-професійну здатність захищати державний суверенітет України.

Зауважимо, що у межах сучасної воєнно-педагогічної антропології та аксіології інтерналізовані утворення (знання) розглядаються не просто як сума засвоєної інформації, а як результат глибокої якісної модифікації внутрішнього світу особистості, за якої зовнішні соціальні норми, професійні цінності та етичні імперативи стають невід’ємною частиною індивідуальної “Я-концепції” (Formation, 2025). Інтерналізоване утворення (у контексті воєнно-педагогічного дискурсу та формування ідентичності) – це складний психологічний конструкт (світогляд, ціннісна система, професійний етос), що виникає в результаті перетворення зовнішніх соціальних норм, професійних вимог та культурних смислів у внутрішні особистісні переконання та невід’ємні риси характеру (атрибути) офіцера.

Ми вважаємо, що національний світогляд офіцера – це багатоаспектне утворення, яке включає

такі ключові виміри: онтологічну та психологічну сутність; структурно-змістовні компоненти “світоглядного ядра” (Coggio, 2022: 23), що базується на глибокому розумінні історичної пам’яті, культурно-мовному коді; ціннісному етосі (кодексі честі) та державницько-правовій свідомості. Сформований світогляд офіцера забезпечує його “адаптивне мислення” та стійкість у хаотичних умовах сучасного операційного середовища.

Отже, такий світогляд не є статичним набором певних знань, навичок та вмінь, а є процесом постійного зростання та саморефлексії, що гартується через практичні виклики військової служби (навчання) в системі військової професійної освіти.

Національна ідентичність офіцера – це складний, багаторівневий та динамічний соціально-психологічний конструкт, що є результатом глибокої якісної модифікації внутрішнього світу його особистості, за якої національно-державні цінності та професійні імперативи стають невід’ємною частиною індивідуальної суб’єктності. Це інтерналізоване утворення інтегрує майбутнього військового лідера у військово-професійну корпорацію через формування специфічної “Ми-ідентичності” (we-identity), яка має бути гармонійно узгоджена з персональною “Я-ідентичністю” (me-identity) у процесі професійної соціалізації.

Сутнісні характеристики національної ідентичності офіцера розкриваються через такі фундаментальні компоненти:

глибоке знання та особистісне переживання історії України та її війська, вільної державної мови, традицій та культури, що сприймаються не як сума академічних знань, а як сенсовісні орієнтири професійної діяльності;

інтерналізація “етосу Воїна” та морально-етичних норм Кодексу честі, що стають внутрішньою основою для формування характеру лідера, здатного до самопожертви заради нації;

функціонування ідентичності як “когнітивної системи регуляції поведінки”, що забезпечує стійкість морального вибору, адаптивне мислення та здатність до ухвалення етичних рішень у хаотичних і стресових умовах сучасного операційного середовища;

У контексті триваючої збройної агресії національна ідентичність офіцера набуває особливого стратегічного значення як інструмент забезпечення інтелектуальної та моральної переваги над противником. Вона виступає критичним психологічним бар’єром проти методів гібридної війни, зокрема “рефлексивного контролю” (Салкуцан, Столберг, 2022) та інформаційних ін’єкцій ворога, запобігаючи руйнації ідейної цілісності захисника.

Національна ідентичність не є статичним набором атрибутів, а є результатом безперервної “праці ідентичності” та “навмисного тертя” протягом усього процесу військової професійної освіти, що перетворює майбутнього командира з управління-виконавця-фахівця на військового лідера з міцним державницьким світоглядом (Formation, 2025), (Модернізація, 2021).

Загальний обсяг типової ОПП навчання майбутнього офіцера – командира військового підрозділу становить 240 кредитів ЄКТС (1 кредит – 30 академічних годин). Безпосередньо на формування загального та національного світогляду спрямовані такі компоненти:

1. Цикл загальної підготовки (гуманітарний блок)

Цей цикл загалом становить 26 кредитів. Ключовими для формування загального і національного світогляду є такі навчальні дисципліни: ОК 1 Історія України та українського війська; ОК 2 Українська мова за професійним спрямуванням; ОК 3 Філософія –3,0 кредити кожна; ОК 4 Політологія та соціологія –2,0 кредити.

2. Військово-професійні компоненти (ідентичність та етос)

Формування національної військово-професійної ідентичності та військового етосу продовжується у професійному циклі за такими навчальними дисциплінами: ВП 14 «Історія війн та воєнного мистецтва»; ВП 15 «Основи військового законодавства та міжнародне гуманітарне право» –3,0 кредити кожна; ВП 16 Основи військового лідерства (включає вивчення етосу Воїна та прикладів лідерства) –4,0 кредити.

3. Інтегрований підхід

Окрім вищезгаданих 18-21 кредиту, які мають пряму світоглядну спрямованість, формування національних цінностей та ідентичності є наскрізним процесом: загальні компетентності (ЗК10, ЗК11) вимагають від курсантів усвідомлення цінностей громадянського суспільства та збереження культурних і моральних досягнень протягом усього періоду навчання.

Програмні результати навчання (РН10, РН12) передбачають здатність аналізувати культуру України та військово-політичні процеси на основі історичного досвіду.

Поняття “національна ідентичність” і “національний світогляд” в ОПП не вживають. Ймовірно, на думку розробників, ці явища реалізуються через вивчення української історії, мови, культури та військових традицій (етосу Воїна), що є фундаментом патріотичного світогляду офіцера тощо.

Отже, спеціалізований гуманітарний блок займає близько 10% від загального обсягу ОПП.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз освітніх підходів формування національного світогляду й ідентичності офіцера

Параметр	Типовий ВВНЗ України	Вест-Пойнт (USMA, США)
Загальний обсяг	240 кредитів ЄКТС	40 академічних курсів (близько 174 кредитів ЄКТС)
Гуманітарне “ядро”	~10.8% (26 кредитів ЄКТС)	~72.5% (29 із 40 курсів обов’язкові)
Світоглядне ядро	4.6% (11 кредитів)	Інтегроване у всі домени розвитку
Мета навчання	Результат навчання: засвоєння компетентностей	Трансформація ідентичності та характеру

Програма не покладається виключно на обсяг годин “теоретичних” лекцій. Вона використовує інтегрований підхід, де 10% спеціалізованого часу закладають інтелектуальний фундамент (історія, мова, політика, право), а решта 90% професійної підготовки офіцера як командира мають реалізовуватися (як намір) через призму цих цінностей (лідерство, етос Воїна, захист держави).

Отже, зіставлення структурних параметрів навчального часу дозволяє виявити значну кореляційну розбіжність між національними та провідними західними військово-освітніми моделями. Зокрема, у вітчизняних ОПП гуманітарний сегмент становить приблизно 10% загального обсягу (світоглядне ядро – 4,6% з 240 кредитів), тоді як у Військовій академії США (Вест-Пойнт) обов’язковий блок гуманітарних та поведінкових дисциплін охоплює понад 72% навчального контенту (Управління, 2025).

На противагу традиційному академічному накопиченню декларативних знань, західною моделлю імплементується концепція “тотальної інституції” та методологія “конструктивної напруги”. Зазначене передбачає створення контрольованого стресового середовища для стимулювання трансформації ідентичності індивіда від егоцентричної парадигми до парадигми безкорисливого служіння державі.

Важливим аспектом проблеми є структура навчального часу. Порівняння українських ОПП із досвідом підготовки майбутніх офіцерів у Вест-Пойнті (США) (Ursitti et al., 2024) демонструє суттєву різницю в організаційно-освітніх умовах формування національної ідентичності офіцера (таблиця 1).

У Вест-Пойнт 29 із 40 курсів (72,5%) складають обов’язкове “світоглядне ядро” (Core Curriculum), що є значно вищим за обсяг гуманітарного циклу в українській ОПП. Лише 11 із 40 курсів становлять спеціалізацію (major of choice), тоді як решта формує загальний прописаний навчальний план. Для порівняння, в українській ОПП спеціалізований гуманітарний блок (історія, мова, філософія,

політологія) становить лише 11 кредитів ЄКТС, що дорівнює 4,6% від загального обсягу програми.

Відповідно до логіки компаративного аналізу, 40 академічних курсів у Військовій академії США (Вест-Пойнт) за своїм сумарним обсягом відповідають повному циклу підготовки бакалавра, що в українській системі вищої освіти та системі ЄКТС становить 240 кредитів. Виходячи з цього зіставлення, можна зробити наступні розрахунки: загальний еквівалент 40 курсів = 240 кредитів ЄКТС. Один академічний курс у Вест-Пойнті в середньому еквівалентний 6 кредитам ЄКТС (оскільки $240 / 40 = 6$).

Отже, гуманітарне “ядро” підготовки майбутнього офіцера – командира військового підрозділу у Вест-Пойнті (29 курсів) є значно потужнішим за обсягом, ніж аналогічний блок у вітчизняних ВВНЗ, оскільки ці 29 курсів фактично становлять близько 174 кредитів ЄКТС (~72,5% програми), тоді як в українських ВВНЗ на гуманітарний блок виділяється лише близько 26 кредитів (~10,8%).

На основі аналізу (Ross, 2013; Memory, 2025; What, 2018; West, 2025) нами виявлено методологічні відмінності у формуванні національного світогляду й ідентичності майбутніх офіцерів у вітчизняній ОПП та освітньому процесі Військової академії США Вест-Пойнт (таблиця 2).

Таблиця 2

Методологічні відмінності у формуванні національного світогляду й ідентичності майбутнього офіцера

Концепція	Суть та застосування
Purposeful Friction	Створення структурованих труднощів для стимуляції саморефлексії та зростання
Total Institution	Регламентация всіх аспектів життя для зміни самосприйняття кадета (курсанта)
Outcomes-based (OBME)	Оцінювання результатів (цінностей), а не лише процесу вивчення тем
Whole Person Development	Розвиток шести domenів: морального, інтелектуального, військового, фізичного, соціального та духовного

Висновки. Для усунення формалізму та подолання “закостенілості” військово-освітньої системи у питанні формування національної ідентичності майбутніх офіцерів, Міністерству оборони та вищому командуванню Збройних Сил України необхідно перейти від моделі «індустріальної доби» (орієнтації на витрату годин кредитів та здобути бали на екзаменах, або на середнє значення здобутих курсантами оцінок) підготовки командира-управління-фахівця до освітньої екосистеми майбутнього, де критерії і показники сформованості національного світогляду (розуміння та реалізації сенсів) та ідентичності є центральним результатом навчання майбутнього офіцера лідерству.

Ось конкретні кроки коригувальних дій для вирішення означеного проблемного питання:

Отже, комплексна трансформація вітчизняної військової освіти щодо формування національного світогляду та ідентичності майбутніх офіцерів має передбачати реалізацію наступних детермінованих етапів:

Впровадження результативно-орієнтованої парадигми

Здійснюється переорієнтація освітнього фокуса з тематичного викладання на досягнення верифікованих результатів. Аксиологічні критерії (національна ідентичність та ціннісні орієнтири афективної сфери) визначаються як обов’язкові об’єкти оцінювання нарівні з професійними компетентностями.

Модернізація системи моніторингу та оцінювання

Передбачається трансформація аналогових методик обліку на користь уніфікованих цифрових профілів компетентностей. Зазначене забезпечує пролонговану фіксацію атрибутів лідерства та світоглядних переконань офіцера відповідно до критеріїв ефективності у бойовій діяльності (бойовому стажуванні).

Синхронізація освітніх результатів із процесами управління талантами

Нормативне закріплення прямої залежності між дотриманням етосу, продемонстрованим рівнем лідерства та посадовим просуванням. Мінімізується роль формальних кваліфікаційних документів на користь фактичного ціннісно-професійного авторитету.

Інституціоналізація автономних інноваційних екосистем

Надання ВВНЗ розширеної автономії для експериментальної апробації дидактичних моделей, що забезпечує оперативну інкорпорацію актуального бойового досвіду без бюрократичної рестрикції.

Імплементация методології “керованої напруги”

Формування стійкої національної ідентичності детермінується через структурування практичних викликів, що стимулюють саморефлексію та перехід від індивідуалістичних моделей до ціннісного служіння нації.

Вертикальна інтеграція стратегічного та критичного мислення

Впровадження концепцій управління змінами та стратегічного лідерства на бакалаврському рівні підготовки для забезпечення ранньої інтелектуальної зрілості та ідеологічної тяглості майбутнього офіцерського корпусу.

Розвиток професійних спільнот (Communities of Practice) та інституту наставництва

Створення інтерактивних платформ для колективної верифікації бойового досвіду та пріоритизація залучення кращих сержантів і офіцерів із бойовим стажем на ротаційні викладацькі посади (“майстер-інструктори”).

Реалізація концепції “цілісного розвитку особистості” (Whole Person Development)

Національний світогляд детермінується не як автономний гуманітарний сегмент, а як інтегрована світоглядна основа кожної навчальної дисципліни, що пронизує всі аспекти військової підготовки.

Впровадження цифрових профілів курсантів та аналітики

Замість статичних журналів успішності слід впровадити цифрові профілі, які фіксують розвиток прояву атрибутів лідерства та ціннісних орієнтирів протягом усіх 4 років навчання. Аналітика даних дозволить викладачам/інструкторам бачити, на якому етапі курсант втрачає мотивацію або де його переконання потребують додаткового наставництва.

Організаційна гнучкість

ВВНЗ мають стати живими соціальними екосистемами, що постійно навчаються та адаптуються до нових загроз та викликів і мають випереджувальний зміст військово-професійної підготовки майбутніх командирів. Для цього потрібно реалізувати право створення просторів для експериментування з новими методиками (технологіями) виховання та навчання без ризику бюрократичного покарання за відхід від програми як шаблону.

Синхронізація з управлінням талантами

Сформований загальнолюдський та національно-ідейний світогляд та дотримання кодексу честі за етосами Воїна повинні мати реальний вплив на кар’єрне просування офіцера-випус-

кника ВВНЗ. Якщо курсант бачить, що цінності – це лише формальність для диплома, ефект виховання нівелюється.

Головна мета цих дій – перейти від системи, яка “навчає знанням про цінності”, до системи, яка гартує національні світоглядні сенси, роблячи україн-

ського офіцера інтелектуально та морально сильнішим за будь-якого ворога держави. Вдосконалення за цими кроками дозволить перетворити ВВНЗ з установ, що дають “знання про історію, мову”, на освітні екосистеми, які гартують характер і національну ідентичність офіцера нового покоління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кириленко В., Гурковський В., Семененко Л., Вербовенко О. Педагогічні перспективи трансформації військової освіти в Україні на основі міжнародного досвіду. *Connections QJ*. 2022. Vol. 21, no. 3. P. 93–148.
2. Макух Т., Макух Д. Специфіка формування професійної ідентичності у військових закладах вищої освіти. *Scientific Journal of the University of Ukraine*. 2022. S. 179–187. DOI: 10.54264/0083.
3. Уолкутт Дж. Дж., Шатц С. Модернізація освіти: побудова освітньої екосистеми майбутнього / за ред. Дж. Дж. Уолкут, Сае Шатц; пер. з англ. під егідою Програми НАТО DEEP. – Вашингтон : Урядова друкарня США, 2019 ; Київ : НУОУ, 2021. 406 с.
4. Салкуцан С., Столберг А. Вплив війни на українську систему військової освіти: йти вперед у воєнний та у мирний час. *Connections QJ*. 2022. Vol. 21, no. 3. P. 66–92.
5. Управління діями підрозділів механізованих військ : освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 253 «Військове управління (за видами збройних сил)» (у редакції від 2025 р.) / М-во оборони України, Нац. акад. сухопут. військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Львів : НАСВ, 2025. 103 с.
6. Coggio D. C. When Identity meets Conformity: ethnic, racial, and national identity in the face of U.S. military service : Master’s thesis / Central European University. Vienna, 2022. 90 p.
7. Formation and Development of National Worldview and Identity in Future Military Leaders in the System of Professional Military Education : [excerpts from research materials]. 2025. 30 p.
8. Heward C., Li W., Tie Y. C., Waterworth P. A Scoping Review of Military Culture, Military Identity, and Mental Health Outcomes in Military Personnel. *Military Medicine*. 2024. Vol. 189, no. 11-12. P. e2382–e2393. DOI: 10.1093/milmed/usaе276.
9. Keith S. et al. Building capacity to lead: The West Point system for leader development : brochure. West Point, NY : USMA, 2009. 20 p.
10. Kuemmel G. Military Identity and Identity Within the Military. *Handbook of the Sociology of the Military* / ed. by G. Caforio, M. Nuciari. 2nd ed. Cham : Springer, 2018. P. 477–493. DOI: 10.1007/978-3-319-71602-2_25.
11. Memory Processes Behind Leader Identity Formation and Its Effects on Soldier Development: A Machine Learning Approach. *Army University Press*. 2025. Feb. URL: <https://www.armyupress.army.mil/> (дата звернення: 24.02.2026).
12. NATO Defence Education Enhancement Programme (DEEP). URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/defence-education-enhancement-programme-deep> (дата звернення: 24.02.2026).
13. Ross T. G. History and Traditions. *From One Leader to Another*. Vol. I. Fort Leavenworth, KS : U.S. Army Command and General Staff College, 2013. URL: <https://www.google.com/search?q=https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/Army-Press-Publications-Archive/FromOneLeaderToAnother-Vol1.pdf> (дата звернення: 24.02.2026).
14. Salkutsan S., Kuzmenko V., Syrotian S. (2022). *The Impact of War on Ukraine’s Professional Military Education System*. *Connections: The Quarterly Journal*, 21(3).
15. Ursitti E., Weis E. J., Loren D. P. Ethical Leadership Development: Highlights from the Past and a Glimpse of the Future. *Joint Force Quarterly*. 2024. Vol. 115. URL: <https://www.google.com/search?q=https://ndupress.ndu.edu/JFQ/Joint-Force-Quarterly-115/> (дата звернення: 24.02.2026).
16. West Point Character Initiatives: Officership Community of Practice (Center for Junior Officers). West Point, NY : USMA. URL: <https://www.google.com/search?q=https://character.westpoint.edu/> (дата звернення: 24.02.2026).
17. What Our Professional Military Leaders Need to Know. *Journal of Military Learning*. 2018. Oct. URL: <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Journal-of-Military-Learning/> (дата звернення: 24.02.2026).

REFERENCES

1. Kyrylenko V., Hurkovskiy V., Semenenko L., Verbovenko O. (2022) Pedagogichni perspektyvy transformatsii viiskovoi osvity v Ukraini na osnovi mizhnarodnoho dosvidu. [Pedagogical perspectives of the transformation of military education in Ukraine based on international experience] *Connections QJ*, 21(3). 93–148. [in Ukrainian].
2. Makukh T., Makukh D. (2022) Spetsyfika formuvannia profesiinoi identychnosti u viiskovykh zakladakh vyshchoi osvity. [Specificity of the formation of professional identity in military institutions of higher education] *Scientific Journal of the University of Ukraine*, 179–187. DOI: 10.54264/0083. [in Ukrainian].
3. Walcutt J. J., Schatz S. (Eds.) (2021) *Modernizatsiia osvity: pobudova osvitnoi ekosystemy maibutnyoho*. [Education modernization: building the education ecosystem of the future]. Washington: U.S. Government Publishing Office, 2019; Kyiv: National Defence University of Ukraine. 406 p. [in Ukrainian].
4. Salkutsan S., Kuzmenko V., Syrotian S. (2022) *The Impact of War on Ukraine’s Professional Military Education System*. *Connections: The Quarterly Journal*, 21(3). 41–55.

5. Salkutsan S., Stolberh A. (2022) Vplyv viiny na ukraïnsku systemu viiskovoi osvity: uty vpered u voïennyi ta u myrnyi chas. [The impact of war on the Ukrainian military education system: moving forward in wartime and peacetime] *Connections QJ*, 21(3). 66–92. [in Ukrainian].

6. Ministry of Defence of Ukraine, Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy. (2025) *Upravlinnia diiamy pidrozdiliv mekhanizovanykh viisk: osvitno-profesiina prohrama pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity zi spetsialnosti 253 “Viiskove upravlinnia (za vydamy zbpoinykh syl)”*. [Management of mechanized troops units: educational and professional program of the first (Bachelor’s) level of higher education in specialty 253 “Military management (by types of armed forces)”] Lviv: NAA. [in Ukrainian].

7. Coggio D. C. (2022) *When Identity meets Conformity: ethnic, racial, and national identity in the face of U.S. military service* : Master’s thesis / Central European University. Vienna. 90 p.

8. *Formation and Development of National Worldview and Identity in Future Military Leaders in the System of Professional Military Education* : [excerpts from research materials]. (2025). 30 p.

9. Heward C., Li W., Tie Y. C., Waterworth P. (2024) A Scoping Review of Military Culture, Military Identity, and Mental Health Outcomes in Military Personnel. *Military Medicine*, 189(11-12). e2382–e2393. DOI: 10.1093/milmed/usae276.

10. Keith S. et al. (2009) *Building capacity to lead: The West Point system for leader development* : brochure. West Point, NY : USMA. 20 p.

11. Kuemmel G. (2018) Military Identity and Identity Within the Military. *Handbook of the Sociology of the Military* / ed. by G. Caforio, M. Nuciari. 2nd ed. Cham : Springer. 477–493. DOI: 10.1007/978-3-319-71602-2_25.

12. *Memory Processes Behind Leader Identity Formation and Its Effects on Soldier Development: A Machine Learning Approach*. (2025). *Army University Press*. URL: <https://www.armyupress.army.mil/> (дата звернення: 24.02.2026).

13. NATO Defence Education Enhancement Programme (DEEP). URL: <https://www.nato.int/en/what-we-do/partnerships-and-cooperation/defence-education-enhancement-programme-deep> (дата звернення: 24.02.2026).

14. Ross T. G. (2013) *History and Traditions. From One Leader to Another*. Vol. I. Fort Leavenworth, KS : U.S. Army Command and General Staff College. URL: <https://www.google.com/search?q=https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/Army-Press-Publications-Archive/FromOneLeaderToAnother-Vol1.pdf> (дата звернення: 24.02.2026).

15. Ursitti E., Weis E. J., Loren D. P. (2024) Ethical Leadership Development: Highlights from the Past and a Glimpse of the Future. *Joint Force Quarterly*, 115. URL: <https://www.google.com/search?q=https://ndupress.ndu.edu/JFQ/Joint-Force-Quarterly-115/> (дата звернення: 24.02.2026).

16. *West Point Character Initiatives: Officership Community of Practice (Center for Junior Officers)*. West Point, NY : USMA. URL: <https://www.google.com/search?q=https://character.westpoint.edu/> (дата звернення: 24.02.2026).

17. *What Our Professional Military Leaders Need to Know*. (2018). *Journal of Military Learning*. URL: <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Journal-of-Military-Learning/> (дата звернення: 24.02.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

